

Els reptes de la ronda de negociacions de Doha de l'OMC

Pierre Sauvé

1. Introducció

Si bé la idea pot sorprendre, com si la comunitat comercial multilateral no tingués les mans prou plenes, la interrelació entre el comerç i la cultura, temàtica tant tècnica com política, podria estar inclosa dins l'ordre del dia de les negociacions que tindran lloc a la reunió ministerial de l'Organització Mundial del Comerç (OMC) el proper setembre de 2003, a Cancun.

L'oportunitat de mantenir un debat d'aquesta mena no és un fet recent. Efectivament, fa uns deu anys (des del final de la ronda d'Uruguai celebrada el desembre de 1993) que aquesta cita s'inclou implícitament a l'agenda dels ministres de comerç.

Un dels objectius prioritaris de la reunió ministerial de Cancun serà garantir la consecució de les negociacions previstes en el projecte de la ronda de negociacions iniciat a l'última reunió ministerial de l'OMC, celebrada a Doha, Qatar, el novembre de 2001.

Contràriament al que tothom creu, el camp de cobertura de l'Acord General sobre el Comerç de Serveis (més

conegut per l'acrònim anglosaxó GATS) afecta les indústries culturals. En efecte, la idea que les indústries culturals hagin estat objecte d'un tracte d'excepció durant la ronda d'Uruguai es deu a motius jurídics. El GATS no diferencia la producció audiovisual del cos de consellers o de la prestació de serveis ferroviaris.

Evidentment, això no significa que el sector cultural no tingui unes característiques pròpies excepcionals, tant en l'àmbit social com en l'econòmic, ni que la lògica o els instruments "clàssics" de liberalització d'intercanvis i de règims d'inversió no s'hi apliquin de manera habitual. El fet que una petita minoria dels països signataris del GATS (13 dels 105 presents en el moment de la conclusió de la ronda d'Uruguai, entre els quals només n'hi havia tres de la zona de la OCDE, i una vintena dels 143 països membres que actualment formen l'OMC) hagi subscrit acords de liberalització en aquest sector demostra clarament la seva evident particularitat.

No obstant això, des del moment en què la comunitat comercial multilateral considera que els serveis anomenats "culturals" constitueixen productes comercials que es poden intercanviar més enllà de les fronteres i en els quals es pot invertir a l'estranger, és perfectament legítim que els ministres de comerç abordin la interrelació entre el comerç i la cultura i ratifiquin les seves ambicions respectives en aquest sector abans de la nova ronda de negociacions. Sens dubte, aquestes ambicions seran molt diverses i contrastades, tot oposant l'ofensiva resolta d'alguns als dubtes de vegades sectaris dels altres.

Què es pot esperar d'un debat d'aquest tipus? En realitat, poca cosa, tenint en compte l'estat actual de la situació. De fet, tret d'un petit nombre de països que, des de fa uns anys, han estat preparant el terreny per a una reflexió, que es preveu llarga en el marc de la UNESCO (així com en una xarxa paral·lela de ministres de cultura), sobre els elements

---

Pierre Sauvé

*Ex membre de la Direcció de Comerç de l'OCDE
Membre del Grup d'Economia Mundial de l'Institut
de Sciences-Po de París*

pisauve@hotmail.com

Les opinions expressades en l'article són personals i no comprometen a les institucions en les quals ha prestat els seus serveis

d'una política positiva de defensa i promoció de la diversitat cultural, el conjunt de la comunitat internacional i, sobretot, els experts en comerç que preparen la reunió de Cancun no semblen disposats a abordar aquesta interrelació de polítiques de manera detallada o ambiciosa a Seattle. En aquest sentit, sorprèn que avui en dia cap país membre de l'OMC no hagi proposat la formació d'una comissió de treball sobre les relacions entre el comerç i la cultura (tal com es va fer per a les inversions i el dret de la competència en la conferència ministerial de Singapur el desembre de 1996). Així mateix, sorprèn que ni tan sols hagi prosperat la idea d'una declaració preliminar sobre l'oportunitat d'incloure la diversitat cultural entre els objectius fonamentals que promou el sistema comercial multilateral.

Així, la cultura formarà part de la propera conferència ministerial de Cancun, però sens dubte només a grans trets. Probablement, els debats se centraran en l'oportunitat (o no) d'ampliar el camp dels acords de liberalització subscrits en el marc del GATS i de vetllar durant el desmantellament programat de les derogacions pel principi del tracte de nació més afavorida en matèria de comerç de serveis (article II del GATS).

És aquest un resultat preocupant per als països que voldrien defensar més aferrissadament la noció de diversitat cultural en el marc de l'OMC? L'anàlisi que s'exposa a continuació intenta respondre a aquesta pregunta, posant en relleu l'oportunitat d'ampliar en un primer estadi el debat sobre la interrelació entre el comerç i la cultura més enllà de l'estricta dimensió econòmica i comercial abans d'establir el camp d'aplicació possible de les noves normes comercials relatives a aquest sector. Una iniciativa en aquest sentit tindria com a objectiu principal conferir una autèntica legitimitat política a la idea de defensar i promoure la noció de diversitat cultural. Això permetria eliminar els dubtes que existeixen sobre aquesta idea i respondre amb credibilitat a les sospites d'aquells que veuen en aquesta idea una manera elegant d'encobrir el proteccionisme cultural.

Aquest procés tindria com a última fase la creació d'un instrument multilateral destinat a una integració posterior dins l'arquitectura dels acords de l'OMC. De moment, la UNESCO sembla ser l'organisme internacional més adequat per al desenvolupament d'un instrument d'aquest tipus.

2. Les premisses del debat

La qüestió de la preservació de la diversitat cultural en un context de globalització de l'economia ha adquirit en els darrers anys una importància que difícilment hauríem imaginat fa uns anys enrere. Ja figura, juntament amb les qüestions del medi ambient, de normativa laboral o de pràctiques antimonopoli des les empreses, entre les interfícies de polítiques que s'han de tenir en compte per a la bona evolució del sistema comercial multilateral i la recerca de la liberalització del comerç i la inversió en el seu si.

Encara que exerceixi una pressió cada vegada més gran sobre el sistema comercial internacional (tal com demostra el número creixent de litigis comercials enregistrats en els darrers anys) i susciti autèntiques preocupacions en l'opinió pública de nombrosos països, podem apostar que la solució als problemes que planteja el binomi comerç-cultura no provindrà únicament del sistema comercial.

Aquesta constatació es basa en tres consideracions. En primer lloc, perquè la cultura és abans que res un bé d'identitat en la major part de les societats, un punt d'ancoratge que uneix els diferents components i alimenta el sentiment de pertinença a una comunitat de valors, costums i idees. Tal com es destacava a l'informe Lalumiere-Landau elaborat el 1999 pel ministeri francès d'Economia, Finances i Indústria sobre els reptes de la propera ronda de negociacions comercials multilaterals, aquesta necessitat d'identitat, de solidaritat i, per tant, de proximitat entre els membres d'una mateixa comunitat cultural s'expressa avui en dia amb tanta força a causa del fet que, en un context de globalització dels mercats, xoca amb una tendència a la homogeneïtzació en augment dels comportaments, els costums de consum i els estils de vida. Una gestió harmoniosa de les tensions sorgides arrel d'aquest enfrontament és fonamental. Sense aquesta gestió, les millores en l'eficàcia i el benestar que permet la integració creixent de les economies es podria veure amenaçada.

Una segona raó per la qual la consideració de la interrelació entre el comerç i la cultura ha de superar l'àmbit restringit per naturalesa de la política comercial es deu al fet que el joc normal de les forces del mercat no condueix a cap ideal social pel que fa a la diversitat cultural. De fet, les deficiències del mercat que genera la combinació d'economies a escala i d'estructures mercantils d'oligopoli en

matèria de producció i distribució de productes culturals (sobretot, en el sector de la producció audiovisual, però també en determinats segments de mercat relacionats amb l'edició) no condueixen forçosament cap al manteniment de la diversitat de les cultures i de les produccions culturals. A més, aquestes mancances justifiquen el fet gairebé universal de recórrer a mesures de suport públiques a favor de la creació artística i dels creadors nacionals.

Seria oportú que el sistema comercial multilateral prengués nota d'aquesta realitat i eliminés de l'àmbit sancionador un cert nombre de mesures de suport per a les indústries culturals. Així mateix, caldria que regulés el sector mitjançant normes comercials de bona conducta basades en els principis tradicionals de cercar la transparència, de no discriminar i de minimitzar els efectes de distorsió en el comerç i la inversió, sempre que sigui possible.

Una tercera raó d'ampliar el debat prové més concretament de la necessitat que l'ordre polític faci valer la seva superioritat sobre l'ordre comercial i econòmic pel que fa a la interrelació entre el comerç i la cultura. Aquesta condició política prèvia ha de permetre afirmar, i aconseguir que sigui reconeguda per la comunitat internacional, la legitimitat de defensar i fomentar la idea de la diversitat cultural, tant en el pla nacional com a escala planetària. En efecte, només mitjançant aquest reconeixement previ (i de la seva posada en pràctica en cadascun dels estats que hi estiguin d'acord) es podran plantejar debats més elevats i productius sobre l'oportunitat, la naturalesa i els límits de disciplines comercials multilaterals eventuales que afectin les indústries culturals.

Ara bé, no hi ha cap raó per creure que aquest diàleg pugui resultar útil o fecund en una institució per naturalesa reduccionista com l'OMC, vist l'estat actual de la reflexió internacional sobre aquest tema. Així, per a aquells membres de la comunitat internacional que volen defensar la idea de diversitat cultural, és important intentar que es dugui a terme un debat més ampli sobre aquestes qüestions. En aquest sentit, la UNESCO sembla oferir el fòrum més adequat per tenir en compte la pluralitat de perspectives que hauran de sostenir aquest debat i conferir-li una legitimitat política universal. *"First things first"*, "primer el més important", com diuen els anglosaxons.

Un dels problemes fonamentals que planteja la interrelació entre el comerç i la cultura es refereix al tracte que cal

concedir als productes culturals en els acords comercials internacionals. Fins ara, el lloc assignat a aquests productes en els acords existents es caracteritza per una ambivalència molt clara. Tractats en principi com qualsevol altre producte, sovint gaudeixen de clàusules derogatòries o de reserves, en funció dels contextos i matèries. Així doncs, aquest debat està lluny de finalitzar i probablement tornarà a sorgir en les properes negociacions de l'OMC, tenint en compte les nombroses discrepàncies sorgides sobre aquesta qüestió al final de la ronda d'Uruguai.

Dos plantejaments completament oposats sobre els productes culturals estan implícits en aquest debat. Un d'ells considera els productes culturals com a productes d'entreteniment semblants, des d'un punt de vista comercial, a la resta de productes i, en conseqüència, totalment subordinats a les normes del comerç internacional. L'altre considera els productes culturals com a béns que transmeten valors, idees i coneixements, és a dir, com instruments de comunicació social que contribueixen a forjar la identitat cultural d'una col·lectivitat. Per aquest motiu, s'haurien d'excloure dels acords comercials internacionals.

Realment, cap d'aquests dos plantejaments no és del tot acceptable. Tanmateix, abans de considerar i analitzar les formes d'una possible reconciliació, cal que ens aturem a examinar breument l'estat dels productes culturals en els acords comercials internacionals.

3. Els productes culturals com a objectes comercials

Com a objectes comercials, els productes culturals difícilment poden quedar totalment fora de l'abast dels acords comercials internacionals. De fet, des del moment en què són explotats amb la finalitat d'obtenir-ne un benefici comercial i són objecte d'intercanvis en el pla internacional, fan que entrin en conflicte interessos diversos i, de vegades, oposats que només es poden reconciliar en un marc jurídic adequat.

En especial, els principals països exportadores de productes culturals s'oposarien a què aquests últims s'exclouessin del marc jurídic que regula el comerç internacional. Al capdavant d'aquests països, hi troben en primer lloc els Estats Units, per a qui el conjunt de béns i

serveis culturals suposa un sector important d'exportació, així com altres països com ara el Brasil, Mèxic i el Japó. A més, alguns d'aquests països han avançat propostes de liberalització progressiva en el sector en les negociacions en curs de l'AGCS. Aquests països segurament no veurien amb bons ulls que les seves exportacions poguessin ser qüestionades per motius culturals i quedessin fora de control. Diversos països que han desenvolupat una presència significativa en el mercat internacional de productes culturals (entre els quals hi ha el Canadà o França que, d'altra banda, lluiten perquè es reconegui el caràcter diferent de les indústries culturals en el comerç internacional) també podrien mostrar-se inquietos davant un desenvolupament d'aquesta mena. Fins i tot als països en desenvolupament, amb una producció cultural cada vegada més present a tot el món, els interessaria que es mantingués una gran obertura mercantil en l'àmbit cultural (1).

A més, als països que tenen un mercat intern que no pot sostenir una producció cultural diversificada i que necessiten productes culturals estrangers per respondre a la demanda interna, també els beneficia que se'ls garanteixi l'accés sense discriminació a la producció cultural estrangera. Ara bé, aquest accés no se'ls hi garantiria si els productes culturals s'haguessin d'excloure totalment del marc jurídic que regula el comerç internacional. Fins i tot un principi de no discriminació tant fonamental com el del tracte de la nació més afavorida no es podria invocar en aquestes circumstàncies.

Més enllà d'aquestes consideracions purament econòmiques, també cal destacar que el fet d'eximir completament els productes culturals dels acords comercials internacionals obre perillosament les portes, en el pla jurídic, a restriccions més justificades per raons de proteccionisme cultural o, fins i tot, de caire ideològic (que tenen moltes possibilitats d'anar contrarorient de la diversitat cultural) que per imperatius culturals. Fins i tot una excepció com la de l'article XX (b) del GATT de 1994 relativa a les restriccions imposades per a "la protecció dels tresors nacionals amb valor artístic, històric o arqueològic" és objecte de limitacions relatives a la seva utilització com a mitjà de discriminació arbitrària o injustificada, o com a restricció disfressada al comerç internacional. Des d'aquest punt de vista, seria sorprenent que el conjunt dels productes culturals pogués gaudir d'una exempció l'abast de la qual es deixés

únicament a consideració de les parts que l'invoquen.

Però si bé una exempció total dels productes culturals de la reglamentació internacional del comerç no sembla una solució realista, això tampoc implica que calgui adoptar una visió estrictament comercial dels productes culturals. Al contrari, una visió d'aquest tipus seria arriscada. De fet, des de fa uns anys podem constatar que la producció cultural s'està convertint cada vegada més en un assumpte propi de les indústries culturals. Tanmateix, aquest fenomen d'industrialització i comercialització de la producció cultural, tot i que ha ampliat considerablement l'accés a la producció cultural, també pot tendir paradoxalment a limitar l'oferta de productes culturals a allò que la indústria considera rendible des d'un punt de vista comercial. En aquest sentit, es pot considerar que existeix un risc important pel que fa a la preservació de la diversitat cultural.

4. Els productes culturals com a instruments de comunicació social

Els productes culturals no es poden considerar com qualsevol altre producte. Abans que res i per sobre de tot, són obres de l'esperit que transmeten informacions, idees, valors, un missatge, que estimulen les facultats intel·lectuals, estètiques i emotives dels individus. Fins i tot quan es basen en un suport material, es diferencien de la resta de béns pel fet que es poden distingir clarament les seves dimensions material i simbòlica. Al creador d'un producte cultural se li reconeix tradicionalment un dret d'autor, que significa la propietat d'un individu sobre una idea o un concepte, és a dir, sobre un contingut intel·lectual.

S'ha recorregut a diversos arguments de naturalesa econòmica relatius al caràcter específic dels productes culturals per tal de justificar la intervenció de l'Estat en aquest sector. Alguns d'aquests arguments estan relacionats amb les característiques pròpies del producte. Per exemple, aquest és el cas de l'argument que pretén que els productes culturals es considerin de manera diferent de la resta de productes perquè són més aviat béns públics que no pas béns privats. La definició més habitual de bé públic és la següent: bé accessible a tothom sense que l'ús per part de qualsevol agent no en qüestionari la seva disponibilitat per a la resta de persones.

Altres arguments estan relacionats amb les deficiències del mercat. El més conegut i àmpliament acceptat és l'anomenat "argument de les externalitats" que justifica la intervenció de l'Estat mitjançant el fet que els productors de béns culturals fan que la col·lectivitat gaudeixi d'uns beneficis que van més enllà de la remuneració que reben ells mateixos. Aquests beneficis no remunerats o externalitats es troben, per exemple, en el prestigi que la producció cultural aporta a l'Estat, en el fet que una producció cultural dinàmica influeixi a l'hora de realitzar inversions i afavoreixi el turisme, en el fet que els productes culturals juguin un paper important en la integració dels individus dins una societat, etc. Un segon argument fa referència a les pràctiques contra la competència, més concretament a l'abús d'una posició dominant. Sovint, s'ha utilitzat aquesta problemàtica en relació amb la indústria cinematogràfica a fi de justificar les clàusules d'excepcions culturals. De fet, sovint s'ha volgut demostrar que mesures d'aquesta mena són necessàries per tal de frenar les pràctiques deslleials dels productors que abusen de la seva posició dominant en el sector de la distribució cinematogràfica per imposar als propietaris independents de sales de cine unes condicions que els afavoreixin en detriment de la resta de productors.

Tot i que aquests arguments puguin tenir el mèrit de demostrar que la intervenció de l'Estat en l'àmbit cultural està justificada des d'un punt de vista estrictament econòmic, la primera justificació per a un tracte especial dels productes culturals no se situa en aquest pla. El principal argument a favor del reconeixement del caràcter específic dels productes culturals es basa més aviat en una visió de la cultura que té en compte la importància, per al desenvolupament dels individus i de les societats, dels béns que transmeten valors, idees, gustos i coneixements. Aquests béns són, en certa manera, una forma de capital cultural. Dins d'aquesta perspectiva, es considera que les mateixes indústries culturals ofereixen "els termes i els símbols que conformen el nostre pensament i discurs en relació amb les nostres diferències socials, amb el desig de diversos grups de ser reconeguts, amb l'afirmació i el replantejament dels valors socials i, finalment, amb l'experiència de canvi social" (2). De la mateixa manera que l'educació, la producció cultural és un instrument fonamental per permetre a la persona emancipar-se com a

individu i, com a ciutadà, adaptar-se i participar en la vida dels mitjans i les col·lectivitats amb què es relaciona (3).

Aquest darrer argument, traslladat a un context internacional, desemboca lògicament en una preocupació: la de preservar la diversitat cultural. Però és evident que només a canvi del reconeixement de la dualitat de caràcter dels productes culturals, a la vegada objectes comercials i instruments de comunicació social, es podrà trobar una solució global.

5. Els elements d'una solució: envers un instrument multilateral per fomentar la diversitat cultural?

No són tant els productes culturals per si mateixos que, des del punt de vista de la reglamentació comercial internacional, plantegen un problema, sinó més aviat les mesures nacionals dirigides a aquests productes. Hi ha diversos mitjans perquè aquestes mesures puguin gaudir d'un tracte especial. Per exemple, podem pensar en una utilització més àmplia del mecanisme de reserves, ja utilitzat en el marc del GATS, que aquestes reserves siguin tancades, és a dir, només vàlides per al passat i per a unes mesures precises, o fins i tot obertes, és a dir, vàlides per al passat, per al futur i per a un sector determinat.

Però la solució ideal, l'única que a llarg termini pot aportar una resposta al conflicte actual sobre el lloc que han d'ocupar els productes culturals en els acords comercials internacionals, seria un conveni especial sobre els intercanvis internacionals en el sector cultural. Aquest conveni articularia de manera clara la justificació i els límits d'un tracte especial envers els productes culturals, tot insistint en la necessitat de preservar la diversitat cultural. Un instrument d'aquest tipus podria considerar-se en un marc que no fos el de l'OMC (pensem sobretot en la UNESCO) però hauria de trobar com a última instància un lloc a l'interior de l'OMC, per tal de solucionar els problemes sorgits dins d'aquesta organització.

5.1. Quins podrien ser els objectius d'aquest instrument?

En el pla dels esforços diplomàtics, el principal repte consisteix a formar una aliança de països que comparteixin

preocupacions semblants en matèria de política cultural per tal d'influir en les decisions que s'han de prendre en diversos fòrums, com ara l'OMC, l'OCDE, l'Àrea de Lliure comerç de les Amèriques, la Unió Europea, així com en el pla de les relacions comercials bilaterals, i promoure un plantejament de les relacions internacionals que afavoreixi la diversitat cultural.

En el pla cultural pròpiament dit, l'objectiu hauria de ser aconseguir que es reconegui la importància de la diversitat cultural i lingüística i que s'accepti la necessitat d'un tracte diferent pel que fa als béns i serveis culturals en el acord comercial internacional. A aquests objectius generals, cal afegir-hi de manera més explícita una referència a la circulació dels productes culturals, tant lliure com sigui possible. De fet, caldria evitar que la diversitat cultural acabi assemblant-se a una lògica d'exclusió i a unes mesures de restricció dels intercanvis o de les inversions en el camp cultural. Si fos així, aquesta iniciativa correria el risc de caure ràpidament en l'oblit. La diversitat cultural no es pot concebre sense una obertura als productes, les idees, els valors, els mètodes de producció i les xarxes de distribució de les altres cultures.

5.2. Quines formes podria prendre aquest instrument?

Es poden contemplar diverses hipòtesis, des d'un text fonamentalment declaratori com la Declaració de Rio fins a un acord constrictiu i justificable com els de l'OMC. Si bé sembla oportú excloure de moment la hipòtesi d'un acord en el marc de l'OMC, és possible contemplar un instrument flexible que vinculi les parts però no justificable com a tal. Un instrument d'aquest tipus seria semblant als codis de l'OCDE. Aquest plantejament tindria com a avantatge fer que aquest instrument fos més fàcil d'acceptar en el pla polític, a l'espera que els seus principis i modalitats es traslladin dins el marc de l'OMC.

A primera vista, l'organisme governamental més evident per desenvolupar aquest instrument seria la UNESCO, amb el suport tècnic de la secretaria de l'OMC. A banda del fet que la UNESCO ja estigui sensibilitzada amb la qüestió, el seu caràcter multilateral i la seva forta presència en el paísos en desenvolupament li confereixen unes qualitats importants, entre les quals la universalitat és de les més importants (l'absència d'universalitat va minar significa-

tivament la legitimitat política de les negociacions de l'OCDE sobre l'Acord Multilateral sobre Inversions [AMI]).

Evidentment, també queda la possibilitat de crear un instrument internacional que no estigui vinculat a cap organisme en concret, com és el cas en l'àmbit del medi ambient. Però perquè això pogués funcionar, caldria comptar des de l'inici amb un nombre important de signataris, amb una majoria de països desenvolupats. A més, caldria que l'instrument en qüestió incorporés disposicions per establir un comitè de seguiment. Aquesta possibilitat no s'hauria de descartar si es pretén una integració posterior a l'OMC.

La hipòtesi d'una integració a l'OMC és, sens dubte, la més interessant des del punt de vista de l'eficàcia. Però també és la més difícil en el pla de la realització ja que qüestiona normes jurídiques fonamentals (tracte de nació més afavorida, tracte nacional, etc.) i s'inscriu en un context de negociacions comercials on els interessos d'uns s'enfronten als dels altres dins una perspectiva més estrictament econòmica.

En aquest context, l'establiment d'un consens no seria fàcil i només es concretaria a canvi de concessions relatives al control rigorós de les accions dels estats en l'àmbit cultural que, de ben segur, no trobaríem en un instrument extern a l'OMC. Per això, mitjançant un millor equilibri entre el respecte de les normes del comerç i la flexibilitat necessària en matèria de política cultural que pot generar, un instrument dins l'OMC podria requerir una major legitimitat política a llarg termini.

Conclusió

L'anàlisi anterior suggereix que els reptes culturals de la propera ronda de negociacions de l'OMC podrien ser relativament inferiors. De fet, el conjunt de la comunitat comercial multilateral no sembla que estigui disposada a debatre la interrelació entre el comerç i la cultura de manera profunda i equilibrada ni a reconèixer la dualitat dels productes culturals com a objectes de comerç i instruments de comunicació social.

Tanmateix, no sembla impossible, encara que sigui a última hora, que els ministres de comerç que es reuniran el proper setembre a Cancun dediquin una part del seu

precios temps a la idea d'admetre, ni que sigui de moment de manera preliminar, la noció de diversitat cultural dins dels objectius fonamentals que persegueix la comunitat internacional de l'OMC. Una declaració d'aquesta mena podria sostenir de manera útil, i legitimar, el treball que seria oportú i preferible que es dugués a terme en primer lloc a la UNESCO. En aquest sentit encara hi ha esperances si la dinàmica de suport a aquesta idea apareix i es fa escoltar de manera constant.

Si bé l'argumentació desenvolupada en aquesta anàlisi defensa la creació d'un instrument ubicat prioritàriament en el marc de la UNESCO, els països membres de l'OMC que pretenguin defensar la idea de la diversitat cultural hauran de confrontar igualment les peticions que se'ls faran durant la propera ronda de negociacions. Aquestes peticions se centraran principalment en la millora qualitativa (i de vegades quantitativa) dels acords de liberalització subscrits en matèria d'indústries culturals en el marc del GATS. Gràcies a aquest acord que es basa en un plantejament anomenat "llista positiva" com a mecànica de liberalització, en la propera ronda els països membres de l'OMC continuaran gaudint d'una discreció total sobre aquesta matèria. De fet, res autoritza a qui sigui a concedir el que sigui en aquest àmbit.

És a dir, els protagonistes de la idea de diversitat cultural hauran de vigilar en la propera ronda l'atenció que es farà a l'ordre del dia "preestablert", si és que volen mantenir una major autonomia en els seus tractes amb la UNESCO.

En aquest sentit, sembla necessari efectuar certa vigilància per tal de controlar el tracte que rebran en la propera ronda de negociacions les mesures d'excepció relatives al tracte de nació més afavorida en matèria d'acords de coproduccions audiovisuals. En principi, les derogacions de l'article II del GATS s'han d'eliminar al 2004, però potser seria oportú mantenir aquesta incidència fins que s'hagi creat un instrument multilateral extern a l'OMC.

Així mateix, i a partir del moment en què les disciplines del GATS cobreixin els productes culturals, les discussions que tindran lloc en la propera ronda pel que fa a les possibles disciplines sobre les subvencions i les mesures de salvaguarda en matèria de comerç de serveis repercutiran directament en el tracte futur de les indústries culturals en el marc de l'OMC. Per tant, serà necessari que aquestes negociacions tinguin en compte els possibles efectes

d'aquestes disciplines sobre la formulació de polítiques culturals nacionals.

Una altra zona de vigilància seria la de les vel·leïtats mostrades per determinats membres importants de l'OMC amb l'objectiu d'ampliar el camp de les obligacions de resultats prohibits segons l'acord sobre les mesures en matèria d'inversions relacionades amb el comerç (acord MIC). Aquesta vigilància sembla molt necessària ja que les mesures ofereixen una manera d'aplicar l'objectiu de la diversitat cultural tot permetent legitimar una liberalització més gran dels règims d'inversió en matèria d'indústries culturals nacionals.

Tractant-se de disposicions de l'OMC relatives als drets de propietat intel·lectual vinculats al comerç (acord TRIP), a banda de l'interès principal que representa en l'àmbit de la creació artística que els membres de l'OMC apliquin millor l'acord TRIP, la propera ronda de negociacions podria ser l'ocasió per incorporar les disposicions negociades el 1996 a l'Organització mundial de la propietat intel·lectual (OMPI) sobre la protecció dels drets d'autor dins la societat de la informació. També s'haurà de fer especial atenció a les possibles incidències del programa de treball de l'OMC en matèria de comerç electrònic per a les polítiques de suport a les indústries culturals. Encara que la idea pugui semblar atractiva, tenint en compte el dinamisme tecnològic del sector i la convergència actual entre el sector de les telecomunicacions i la producció audiovisual, no és del tot evident que en l'estat actual de la reflexió un plantejament basat en "l'abstinència reglamentària" en matèria de comerç electrònic sigui necessàriament compatible amb la idea de promoure la diversitat cultural.

Finalment, i encara que el sistema comercial multilateral no tingui previst incloure disciplines específiques pel que fa al dret de la competència (igual que per a la interrelació entre el comerç i la cultura), seria útil que el grup de treball de l'OMC sobre el comerç i la competència, que potser agafarà un caire formal de negociació a Cancun, pari molta atenció en els seus treballs als comportaments anticompetitius dels operadors en el sector cultural, així com als millors mitjans per tal de solucionar els problemes derivats de l'abús d'una posició dominant en el sector.

Traducció del francès: Carme Biarnau

Notes

- 1 Sobre aquest tema, vegeu THROSBY, D., "Le rôle de la musique dans le commerce international et le développement économique", UNESCO, a *Rapport mondial sur la culture 1998*, pàg. 215.
- 2 SINCLAIR, J. "Media and Cultural Industries: an Overview", a *CIRCIT Newsletter*, Vol. 4, Núm. 5, agost de 1992, pàg. 3-4.
- 3 Aquesta concepció és força semblant a la destacada per la UNESCO durant la proclamació del "Decenni mundial del desenvolupament cultural".